

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep ‘Rentenfreibetrag’

Factsheet: Dubbele belasting op Duitse pensioenen (niet-aftrekbare premies)

Dossierversie voor Kamerleden, pers en wetenschap

Kern van de zaak

Duits pensioen wordt fiscaal in twee stukken geknipt, met een omslagpunt in 2005:

	Vóór 2005	Na 2005
Duitse Rente premie	Niet aftrekbaar	Wél aftrekbaar
Duitse Rente uitkering	Belastingvrij	Belast

De Belastingdienst belast bij uitbetaling in Nederland echter de hele uitkering, dus ook het vóór-2005-deel dat eigenlijk belastingvrij hoort te zijn. Bij gemengde opbouw (deels vóór, deels na 2005) ontstaat zo dubbele belasting over specifiek dat vóór-2005-deel.

Op **19 juni 2026 oordeelde de Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2026:961)** dat dit onterecht is voor het vóór-2005-deel; het na-2005-deel blijft terecht belast.

Het Duitse Rentenfreibetrag-systeem (§ 22 Nr. 1 EStG) is een aflopende overgangsregeling, ingevoerd bij het Alterseinkünftegesetz (2004, geldig vanaf 1 januari 2005). Sinds het Wachstumschancengesetz (27 maart 2024, met terugwerkende kracht vanaf belastingjaar 2023) loopt deze overgang tot 2058 in plaats van tot 2040. Ook de Duitse hoogste belastingrechter (Bundesfinanzhof, arrest van 21 juni 2016) erkent dat deze regeling nooit tot een grondwetsstrijdige dubbele belasting van premies én uitkering mag leiden — precies het principe waar dit dossier op steunt. Na 2058 speelt de kwestie niet meer: het is een begrensde, tijdelijke zaak, geen blijvend manco.

Reikwijdte van het arrest: ook de Zuschuss KV

Het arrest van 19 juni 2026 gaat over de Duitse uitkering als geheel — niet uitsluitend over het Rentenfreibetrag-deel. Dat is relevant, want in dezelfde DRV-uitkering zit met de Zuschuss zur Krankenversicherung (Zuschuss KV) een tweede, volledig los van het Rentenfreibetrag staand belastingvrij bestanddeel. Dit is een wettelijke bijdrage (§ 106 SGB VI) die de DRV betaalt aan de ziektekostenverzekering van de gepensioneerde — circa 7,3% van de bruto rente voor wettelijk verzekerden, tot 8,55–8,75% voor particulier verzekerden. Deze toeslag is op grond van § 3 Nr. 14 EStG **volledig en permanent belastingvrij** — in tegenstelling tot het Rentenfreibetrag, dat een aflopend percentage

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep 'Rentenfreibetrag'

betreft, is dit een blijvende vrijstelling die ieder jaar opnieuw als vast percentage van de actuele brutorente wordt berekend.

De Zuschuss KV wordt weliswaar samen met de rente uitbetaald en apart vermeld in het jaaroverzicht dat de DRV aan het Finanzamt verstrekt, maar gaat niet als zodanig gespecificeerd mee in de gegevensuitwisseling die Duitsland met Nederland voert — voor zover bekend ontvangt Nederland alleen een totaalbedrag (lump sum). Dit roept een reëel risico op: als de Belastingdienst dit totaalbedrag zonder correctie voor de Zuschuss KV als belastbaar inkomen behandelt, wordt niet alleen het vóór-2005 Rentenfreibetrag-deel, maar ook dit volledig aparte, structureel belastingvrije bestanddeel ten onrechte belast. Omdat het arrest zich niet beperkt tot het Rentenfreibetrag maar de gehele Duitse uitkering betreft, valt de Zuschuss KV naar onze overtuiging onder hetzelfde principe: geen belasting over een deel dat in Duitsland al als blijvend belastingvrij is aangemerkt. Wij bepleiten dat dit expliciet wordt meegenomen in zowel het Woo-onderzoek als een eventuele compensatieregeling.

De juridische kern: verouderde regels toegepast

In 2001 is het Nederlandse belastingstelsel gemoderniseerd met de Wet IB 2001. De Belastingdienst bleef echter voor deze Duitse pensioenuitkeringen steunen op een ouder arrest van de Hoge Raad uit 1994 (ECLI:NL:HR:1994:ZC5719), gewezen onder het voormalige, per 2001 vervangen belastingstelsel (Wet IB 1964). Op basis daarvan werd de volledige Duitse pensioenuitkering belast, zonder onderscheid tussen het vóór- en na-2005-deel.

De Hoge Raad ging hier niet in mee: alleen artikel 3.82, aanhef en onder b, Wet IB 2001 is de juiste juridische maatstaf. Het beroep van de staatssecretaris op het oudere, achterhaalde arrest werd verworpen. Met andere woorden: de Belastingdienst hanteerde ruim twintig jaar een verouderde rechtsgrond die na de wetswijziging van 2001 niet langer toepasbaar was.

Welke DRV-uitkeringen vallen onder het Rentenfreibetrag-mechanisme?

Drie categorieën uitkeringen van de Deutsche Rentenversicherung (DRV) vallen onder hetzelfde belastingregime (§ 22 Nr. 1 EStG) en zijn dus alle drie potentieel relevant voor dit dossier:

1. **Altersrente** — het reguliere ouderdomspensioen, in verschillende varianten.
2. **Erwerbsminderungsrente** — arbeidsongeschiktheidspensioen (volledig of gedeeltelijk).
3. **Hinterbliebenenrente** — nabestaandenpensioen (Witwen-/Witwerrente, Waisenrente, Erziehungsrente).

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep ‘Rentenfreibetrag’

Let op: bij Erwerbsminderungsrente en Hinterbliebenenrente kan een ándere peildatum (Rentenbeginn) gelden dan de kalenderleeftijd van de gedupeerde zou doen vermoeden:

- **Erwerbsminderungsrente:** bepalend is niet het jaar van uitbetaling, maar het jaar van tóékenning (Bewilligung) — bevestigd door de Bundesfinanzhof op 15 mei 2018. Omdat deze renten vaak met terugwerkende kracht worden toegekend, kan het belastingvrije percentage dus horen bij een jaar (ver) vóór de daadwerkelijke eerste uitbetaling.
- **Hinterbliebenenrente:** als de overleden partner vóór zijn overlijden al zelf pensioen ontving, neemt het Finanzamt diens oorspronkelijke Rentenbeginn-jaar over als basis voor de nabestaande — vaak gunstig, omdat dat een hoger belastingvrij percentage oplevert dan het jaar waarin de nabestaandenrente zelf inging.

Voor de vraag of en in welke mate het belastingvrije deel van toepassing is, is dus altijd het daadwerkelijke, individueel vast te stellen Rentenbeginn-jaar bepalend — niet de leeftijd van de ontvanger of het jaar van de eerste uitbetaling.

Dit is een andere kwestie dan de €15.000-grens discussie!

In de berichtgeving worden twee zaken vaak verward:

	€15.000-grens (verdrag 2012)	Niet-aftrekbare premies (dit dossier)
Waar gaat het over	Welk land mag heffen bij kleine pensioenen	Dubbele belasting over hetzelfde inkomen
Sinds wanneer	2016	2005
Juridische status	Rechters hebben Financiën hierin herhaaldelijk gelijk gegeven	Hoge Raad heeft gedupeerden gelijk gegeven

Wij vragen media en Kamerleden om dit onderscheid consequent te maken — vermenging van de twee dossiers verzwakt de discussie over beide.

Omvang

- Schattingen van het aantal jaarlijks geraakte personen lopen uiteen van circa 57.500 tot 65.000, afhankelijk van de precieze afbakening. Totaal aantal gedupeerden gedurende de looptijd komt daarmee op ca. 85.000 personen.
- Officiële cijfers over de specifieke doelgroep van dit arrest (niet-aftrekbare premies, periode 2005–heden) ontbreken vooralsnog. Wij bepleiten een onafhankelijke, actuele inventarisatie.

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep ‘Rentenfreibetrag’

- Een publiek gerapporteerde schatting (AD, juni 2026) van circa €200 miljoen betreft naar onze inschatting alleen de €15k-groep, niet specifiek de hele doelgroep.

Eigen schadeberekening ‘Rentenfreibetrag’: circa €800 miljoen

Op basis van beschikbare gegevens komt de Werkgroep Rentenfreibetrag tot een aanmerkelijk hogere schatting dan de €200 miljoen uit de media. De onderbouwing, met bronnen per onderdeel:

Variabele	Waarde	Bron
Periode	2005–heden (21 jaar)	—
Aantal Duitse uitkeringen per jaar	ca. 60.000	Antwoorden ministerie van Financiën op Kamervragen / Woo-verzoeken
Totaal uitgekeerd Duits pensioen	ca. €5,0 miljard (21 jaar)	Idem — gemiddeld ca. €4.000 per gepensioneerde per jaar
Belastingvrij percentage (Duitse Rentenfreibetrag)	Gemiddeld ca. 40%	Duitse wetgeving (Alterseinkünftegesetz) en Finanzamt-gegevens; percentage daalt van ca. 50% (opbouwjaar 2005) naar ca. 16% (opbouwjaar 2026) — omdat het zwaartepunt van de opbouw in de beginjaren ligt, hanteren wij een gewogen gemiddelde van 40%
Belastingvrij bedrag (grondslag)	ca. €2,0 miljard	Berekend (€5,0 miljard × 40%)
Geschatte schade thema ‘belastingvrij’	ca. €800 miljoen	Berekend, uitgaande van het voor deze doelgroep gangbare belastingschijftarief — de meeste gedupeerden hebben slechts gedeeltelijke AOW-opbouw en/of een aanvullend bedrijfspensioen, en vallen daardoor doorgaans niet in de laagste schijf

We benadrukken dat de onderliggende basisgegevens (aantallen en totale uitkeringsbedragen) niet door ons zijn geschat, maar rechtstreeks afkomstig zijn van het ministerie van Financiën zelf. Alleen het gewogen belastingvrije percentage (40%) en de

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep ‘Rentenfreibetrag’

vertaalslag naar schadebedrag zijn eigen inschattingen van de Werkgroep. Wij nodigen het ministerie nadrukkelijk uit om, op basis van diezelfde brongegevens, een eigen, verifieerbare berekening te publiceren.

Let op: alle bedragen zijn uitgedrukt op prijspeil 2022, zonder inflatiecorrectie.

Mogelijke aanvullende schade: de Zuschuss KV

Los van de €800 miljoen hierboven speelt mogelijk een tweede, tot dusver ongekwantificeerd schadebedrag: de Zuschuss KV (zie eerder in dit document) bestaat als belastingvrij mechanisme al sinds minstens 1992 — ruim vóór het Rentenfreibetrag-probleem uit 2005. Als de Belastingdienst dit bestanddeel structureel heeft meegenomen in de belastbare grondslag, loopt de schade hiervoor over een langere periode (mogelijk 1992–heden, 34 jaar) dan bij het Rentenfreibetrag-deel.

Wij hebben hiervoor bewust géén hard schadebedrag berekend, omdat onduidelijk is welk deel van de circa 60.000 gedupeerden daadwerkelijk Zuschuss KV ontvangt — dit geldt alleen voor vrijwillig wettelijk of particulier verzekerden, niet voor iedereen. Maar een eerste, ruwe scenarioberekening (zelfde methodiek, 34 jaar, in Duitsland 7,3–8,75% van de brutorente). komt uit op een bandbreedte van pakweg €240–290 miljoen, maar dat cijfer is zonder betrouwbare populatiegegevens niet hard te maken.

We hebben hieronder een schatting gemaakt van het gebeuren na 2005 op basis van 4% uitkering omdat het hier buitenlandse ingezetenen betreft.

Wij vragen daarom in het Woo-verzoek expliciet om cijfers over hoeveel gedupeerden dit betreft, zodat hier een degelijke, aparte berekening op kan volgen.

Belastingvrij bedrag ZuschussKV/toelage ZK	ca. €200 miljoen	Berekend (€5,0 miljard × 4%)
Geschatte schade thema ‘ZuschussKV/toelage ZK’	ca. €81 miljoen	Berekend, uitgaande van het voor deze doelgroep gangbare belastingschijftarief — de meeste gedupeerden hebben slechts gedeeltelijke AOW-opbouw en/of een aanvullend bedrijfspensioen, en vallen daardoor doorgaans niet in de laagste schijf

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep 'Rentenfreibetrag'

Dit brengt de totaal angerichte schade op:

Totaal geschatte schade

Thema 'belastingvrij'

Thema 'ZuschussKV'

ca. €881 miljoen

Berekend,

Kanttekening: sterfte onder de vroegste jaargangen gedupeerden, en de tijdsdruk die dat oplevert

Het aantal van ca. 60.000 Duitse-pensioenontvangers per jaar is een gemiddelde: er is verloop door overlijden, dat wordt gecompenseerd door nieuwe gepensioneerden. Voor de berekening van de totale historische schade is dit representatief.

Voor de vraag wie er nú nog voor compensatie in aanmerking komt, ligt dit anders — en dat maakt afwikkelingstijd een cruciale factor:

- **De vroegste jaargangen (met het hoogste belastingvrije aandeel, destijds ca. 50%) vallen inmiddels ver buiten de verjaringstermijn** die de Belastingdienst standaard hanteert. Zij hebben in de praktijk geen route meer naar individueel herstel, tenzij er een generieke regeling komt die dit doorbreekt.
- **Structureel probleem:** de verjaringstermijn is korter dan de doorlooptijd van een juridische procedure. Wie vandaag bezwaar maakt en de volledige weg via rechtbank, hof en eventueel Hoge Raad bewandelt, loopt het risico dat delen van zijn of haar eigen aanspraak inmiddels zijn verjaard nog vóórdat de procedure is afgerond. Dit ontnemt gedupeerden in de praktijk een effectieve rechtsgang.
- **Sterftecijfers onderstrepen de urgentie:** volgens CBS-sterftetabellen overlijden er naar schatting maandelijks 100 tot 150 gedupeerden uit deze doelgroep. Elke maand vertraging in de besluitvorming betekent dus dat een aanzienlijk aantal gedupeerden zijn of haar eigen recht niet meer meemaakt. Dit dossier verdraagt geen verder uitstel.

Wat wij vragen

1. Een onafhankelijke, actuele inventarisatie van de omvang van de schade sinds 2005, specifiek voor deze doelgroep.
2. Een compensatieregeling die niet wordt beperkt tot de standaard fiscale verjaringstermijn.
3. Onafhankelijk toezicht op de uitvoering van herstel — niet uitsluitend door het ministerie van Financiën, dat ook de veroorzakende partij is.
4. Volledige transparantie (via Woo) over interne afwegingen bij het ministerie sinds 2005.

Factsheet Stop Plunderen Duits Pensioen, Werkgroep ‘Rentenfreibetrag’

5. Onderzoek naar de fiscale behandeling van de Zuschuss KV: wordt dit permanent belastingvrije bestanddeel correct buiten de Nederlandse belastinggrondslag gehouden?

Wetenschappelijke onderbouwing

Prof. dr. Eric Kemmeren (hoogleraar internationaal belastingrecht, Universiteit Tilburg) heeft eerder publiekelijk bevestigd dat “de systemen wringen” in deze kwestie (Hart van Nederland, 2025). Wij zijn in gesprek om zijn reactie op het arrest van 19 juni 2026 te verkrijgen.

Contact

Pers en algemene vragen: Piet Vennik Stop Plunderen Duits Pensioen / Werkgroep Rentenfreibetrag [e-mailadres] · [telefoonnummer]

Juridisch, beleidsmatig en Woo-verzoeken: Peter (Pieter) van der Burg Stop Plunderen Duits Pensioen / Werkgroep Rentenfreibetrag [e-mailadres] · [telefoonnummer]

Deze factsheet is bedoeld voor gebruik door Kamerleden, journalisten en wetenschappers. Voor het volledige, persoonlijke verhaal van gedupeerden verwijzen wij naar onze website.